

El caos d'un manicomi

«El meu germà ha estat constantment intentant tallar-se les venes. El fill d'una altra dona de la nostra associació ha volgut tirar-se a la mar tres voltes ja, i altres dues al tren. En l'últim any, el meu germà l'han ingressat ja nou voltes». Encarna Soler participa activament en l'Associació Pro-Malalts Mentals que presideix Carles Guirao.

El 1981 ja compartien la idea de crear un grup per a la defensa dels seus familiars internats o extrahospitalitzats de Santa Faz. «Però fou a partir de 1984, quan es començà a externar els malalts, que la vam impulsar. Allò va ser una expulsió massiva deficient». El passat 21 de gener l'associació era legalitzada. «Només som uns vint-i-cinc, però anem creixent i mantenim contactes amb València per a federar-nos», diu Carles Guirao.

«Els intents de visites extrahospitalàries a domicili van ser molt tímids. Al quart mes començaren a desaparèixer. Els socialistes volen tancar els psiquiàtrics i volen que els malalts visquen amb les seues famílies en la societat. Hi ha hagut un canvi i la idea és molt bona —observen—, hi ha molta gent que no podrà assumir aquesta càrrega. En

Els pacients externs a penes reben atenció. La població interna està saturada. Els malalts crònics que van eixir ja no podran entrar i els aguts es mesclen sense classificació prèvia.

L'hospital psiquiàtric d'Alacant, Santa Faz, és un vestigi del passat.

Ismael L. Belda

altres casos, els malalts estan pitjor que amb Franco. El disseny de la reforma psiquiàtrica és un concepte molt humà, però han llançat els malalts al carrer, no compleixen l'assistència sanitària i, si els familiars protesten, ens acusen de voler tenir la nostra gent allí de per vida, que volem desfer-nos-en».

«Els mateixos psiquiatres tenen diferències. Tot i que sembla que formen un grup amb consignes preestablertes —opina el president de l'associació—. Ells mateixos ens diuen que no saben què fer amb els malalts. Els reingressos —denuncien— són dificultosos.

J. CISCAR

J. CISCAR

T. GADEA

Santa Faz: abandonó i desatenció.

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ us convida a participar en els actes que tindran lloc a les seues AULES DE CULTURA.

VALENCIA

Conferències:

Dimecres, 9 - 20,30 h.

¡Ja vénen les falles!,

a càrrec dels membres de la falla «Arrancapins».

Cursos:

Introducció als mitjans de comunicació.

Introducció a la gastronomia.

Didàctica del valencià en l'ensenyament a adults.

Introducció a la fotografia.

CASTELLÓ

Cursos:

Introducció a la rebosteria valenciana.

Informació:

C/ Moratín, 15-6. 46002 VALENCIA.

Tel. 351 17 27. C/ Enmig, 24, 4a.

12001 CASTELLÓ DE LA PLANA.

Tel. 23 75 18.

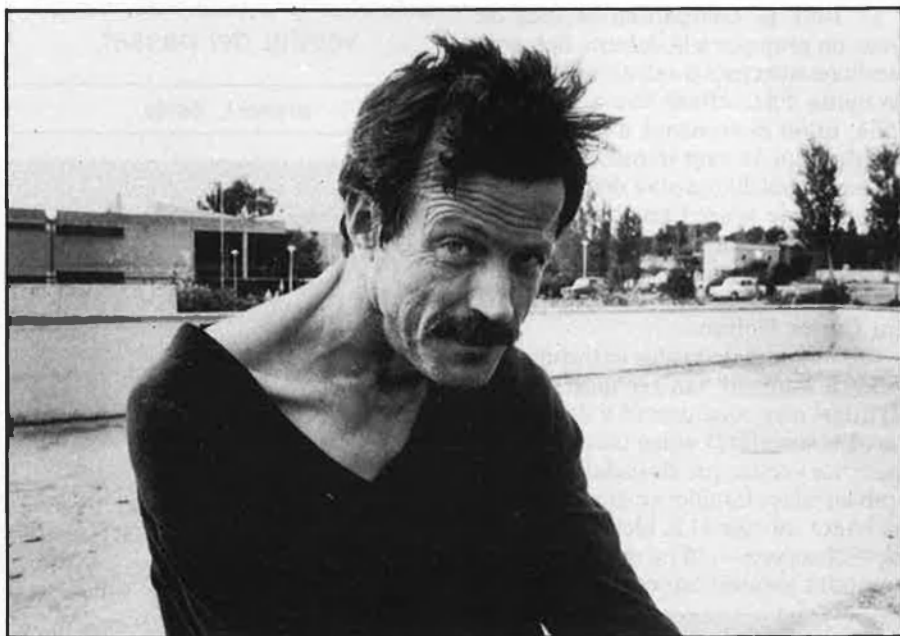

NOTA: Us recordem que el nou servei d'assessorament dels nostres drets lingüístics es troba a la vostra disposició.

Quan, després d'un permís de fi de setmana, el malalt millora, se'l torna a admetre però posant-hi molts obstacles. Hi ha hagut casos en què s'ha quedat definitivament al carrer. Jo demane una assistenta i no ve a casa —protesta Encarna Soler—. Ma mare va haver d'anar-se'n del pis totalment esgotada». D'altres mares han hagut d'amagar-se o canviar de casa per perill de mort.

Els pot passar com a la mare de José Robles Bellés, que a les nou de la nit del 25 de gener, queia víctima de la destrial manejada pel seu fill de 31 anys,

amb una sola visita setmanal del psiquiatre, costa l'atenció d'un malalt. El psiquiàtric de Santa Faz depèn de la Diputació d'Alacant i del Centre Valencià de Salut. José Luis Montoya és el cap dels serveis psiquiàtrics provincials i el director de Santa Faz. També exerceix en la seua clínica privada, San Carlos. Entre els familiars de l'associació s'acusa aquest socialista de voler «desviar els malalts cap a la seua clínica. Fonts laborals independents el qualifiquen de nefast. Fa el que li dóna la gana i fins fa un mes tenia un poder absolut. Però des que depèn directa-

«Ni prou recursos ni personal, per a acollir la població que manté».

qui després es suïcidaria llançant-se al carrer des de la teulada de la finca. Això s'esdevingué a Vistabella. Els metges del pavelló psiquiàtric de l'Hospital Provincial de Castelló el van rebutjar per considerar que el seu estat no era greu.

Entre nosaltres, hi ha gent amb casos molt durs, crònics. Tots els malalts tenen crisis en què esdevenen vegetals. «És la cançó de sempre: un sedant per a tranquil·litzar-los una mica» —es queixa Encarna Soler. «Hi ha una gran descoordinació —assenyala ara Carles Guirao—. Van suprimir el servei de recollida a domicili de malalts en estat crític i és la Creu Roja qui els trasllada i, de vegades, el 091 que, a voltes, els condueix emmanillats—. Ells no volen tornar-hi —afirmen alhora—. La gran majoria té pànic a continuar en Santa Faz».

En contrast amb el tancament gradual dels centres públics, la xarxa d'assistència privada augmenta ostensiblement i els preus creixen d'una manera abusiva. Fins a 160.000 pessetes al mes,

ment del conseller ha perdut influència».

Les reivindicacions de l'associació se centren «en l'exigència d'una assistència sanitària a l'europea, en la creació de centres ocupacionals, biblioteques, etc.; i en la necessitat de classificar els malalts per peculiaritats individuals i evitar l'actual embolic clínic». Una altra reivindicació és reclamar a la diputació «que l'alta dels malalts vaja per escrit i que les suposades visites que diuen que fan a domicili i els suposats informes mèdics d'aquestes siguen firmats per un familiar. Una bona manera de no enganyar ningú».

L'escàndol sorgí el passat 1 de febrer quan L.M.M., de 29 anys, s'amputà la mà esquerra a sang freda posant-la al pas de l'electrotren Alacant-Múrcia. El 17 de novembre ja s'havia desfet de la dreta sota un camió de mercaderies a Ronda. Es diu que ho féu per no tornar a picar-se. Esquizofrènic, L.M.M., en plena lucidesa, declarava: «No vull tornar a Santa Faz. N'ixes pitjor que no estaves. Hi estem tots barrejats, els

A. TORRALBA

avançats i els que tot just si tenen res».

«Els psiquiàtrics, abans d'entrar el PSOE, eren els magatzems dels rebutjats per la societat —afirmen fonts internes—. Sense calefacció, nus, amuntegats, desatesos. I tots, crònics, alcohòlics, esquizofrènics, etc., amb el mateix tracte. No obstant això, la planta primera, que ara és només per a malalts aguts, continua sent una rebotiga. En uns 150 metres quadrats de sala rectangular amb habitacions obertes a un passadís llarg, conviuen uns quarantavuit pacients, més el personal. És com si estiguessen en un submarí. No està dissenyada per a aquestes admissions i, en un estil penitenciari, atrinxerats, hi ingressen tots».

«És un cul de botella on cohabitaven junts un esquizofrènic amb un depressiu o amb un toxicòman. En aquesta situació —afegeixen— cada tres o quatre dies algun d'ells salta per la finestra i fuig. La mitjana setmanal és d'una a dues escapades. Dins hi ha, inclús, casos de malalts que han mostrat una reacció positiva al test de la SIDA».

«Algunes nits són només tres els auxiliars que s'han d'ocupar de tota la planta. L'atenció és, doncs, mínima. Quant al seguiment domiciliari al malalt —opinen—, és molt car. Liquidar els psiquiàtrics és molt progressiu, però l'administració pretén fer visites domiciliàries, consultes ambulatories i rehabilitació social amb el mateix pressupost que ara gasta. Tiren el malalt perquè se'n faça càrrec el familiar».

De nous bojos a l'estil clàssic, n'hi

ha pocs. Els que tornen són quasi sempre els mateixos. És cíclic. La mitjana d'edat en Santa Faz se situa entre els 30 i els 40 anys. José Miguel Espinosa Justamante, president de la Comissió de Serveis Socials i Sanitaris de la Diputació, negava categòricament les acusacions llançades per l'associació. «No és possible parlar de desatenció i menys d'abandó —responia—. No és cert que els malalts estiguen mesclats entre ells» —afegia—. I parlava de la intenció, per part de pares o germans, «del còmode emmagatzemament del familiar conflictiu en un centre especialitzat».

El diputat provincial Espinosa s'enfrontà també tensament a Virginio Fuentes, governador civil, el qual complagué l'Associació Pro-Malalts Mentals obrint una investigació en el centre.

La secció sindical de Comissions Obreres del psiquiàtric no pensa així. «Els de l'associació se senten desvalguts i, en certa mesura, pretenen nous manicomis, però en general tenen tota la raó. Donem suport a l'associació perquè el seu propi naixement crític és molt positiu. L'obertura de portes —expliquen— dura ja cinc anys. Són gent crònica per als quals la família no ha tingut ajuts econòmics ni socials o laborals amb què atendre'ls. La gent es troba amb *el mort a casa*».

«Quant als crònics, l'entrada és quasi tancada. I molts dels que van eixir-ne perquè no havien d'estar-hi, van eixir-ne sense cap alternativa. Hi ha molts filtres i resistències per a tornar

J. CISCAR

«Tiren el malalt perquè se'n faça càrrec la família».

a la unitat de crònics. Per a ingressar en la unitat d'aguts no hi ha problema. Però, tot i que legalment l'estada ha de durar de 25 a 30 dies, molt sovint es prolonga fins a dos i tres mesos. La unitat, doncs, està col·lapsada. El típic boig-boig s'hi troba amb el que a penes pateix gens. D'altra banda, molts van a casa abans d'hora i tornen a ingressar».

«El tracte que rep el pacient intern no és adequat —opinen en CC.OO.— i a voltes és fins i tot inhumà. Però és que passar set hores en contacte amb els malalts és un polvorí. Amb una espurna n'hi ha prou. Els treballadors necessitariem superar també certes teràpies i sotmetre'ns a anàlisis psíquiques. S'han fet inversions necessàries —diuen— i s'ha avançat molt, però no es planteja augmentar el pressupost. No hi ha cap suport econòmic per a l'assistència extrahospitalària i sí per a la manicomitització. Malgrat tot, la comunitat no té la infraestructura necessària de recursos ni prou personal per a acollir la població que manté».

«Tota la plantilla participa d'una línia progressista en la reforma psiquiàtrica. Però aquesta reforma no té res en clar i la seua aplicació continua en l'aire. Està eixint una legislació que, en la pràctica, ningú no aclareix. El mateix José Luis Montoya no ens diu el camí a seguir ni té una línia definida. Estem en la cruïlla del que serà la futura salut mental i, abans de desmantellar el psiquiàtric per a la reforma, cal crear eixides socials i econòmiques per als interns», adverteix CC.OO. □

J. CISCAR